зростають вимоги до фахівців, що робить її однією з найбільш складних і цікавих в сучасних умовах розвитку суспільства.

Література

1. Бородин В. А. Бухгалтерский учет : учебник для вузов / В. А. Бородин. – 3-е изд, перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 528 с.

2. Монахова Л. Ю. Формирование специалиста-аналитика / Л. Ю. Монахова, А. А. Монахова // Человек и образование. – 2008. – № 2 (15). – С. 50-53.

3. Бруханський, Р. Ф. Формування системи професійної підготовки бухгалтера-аналітика [Текст] / Р. Ф. Бруханський, П. Р. Пуцентейло // Інноваційна економіка. – 2016. – № 5-6 (63). – С. 187–198.

4. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності підприємств в умовах інституційних трансформацій : монографія / Р. Ф. Бруханський, П. Р. Пуцентейло [та ін.]. – Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2017. – 388 с.

Ірина ЛЮБЕЗНА
к к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет
Марія КОВДРА
слухач магістратури
Тернопільський національний економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Внаслідок економічних перетворень, що відбуваються в Україні, необхідно шукати принципово нові підходи до управління виробництвом, а саме, матеріальними запасами, які є одним із визначальних його чинників. Цей пошук вимагає відповідних змін у структурі господарського обліку, і, відповідно, зумовлює необхідність вдосконалення системи управління для правильного прийняття рішень.

В сучасних умовах зростає роль кожної господарської операції, кожного процесу у створенні можливості підвищення ефективності, прибутковості й рентабельності діяльності підприємств. Підприємство є складною економічною системою, де зосереджена велика кількість підсистем та елементів. Найскладнішою можна вважати підсистему виробництва продукції. Тому операційний менеджмент пов'язують з функціонуванням взаємопов'язаних елементів, що відображають технічне обслуговування, організацію, управління виробництвом, ціноутворення, витрати та багато інших. У процесі операційної діяльності виконавці здійснюють окремі дії у певному порядку й послідовності від запуску матеріальних ресурсів до випуску готової продукції. Управління діями виконавців стосується процесів проектування, планування, узгодження, контролю усіх засобів, процесів і видів діяльності, необхідних для перетворення праці, капіталу, матеріалів, енергії та професійних навичок у товари й послуги для задоволення потреб споживачів.

Проте вирішення питань управління матеріальними запасами як і інших ресурсних складових виробництва вимагає врахування конкретних особливостей та специфіки суб'єктів господарювання. Оскільки основною характерною рисою матеріальних запасів підприємств є значні обсяги їх споживання за умов нестачі вітчизняної сировини й матеріалів, то слід підтримати думку О.В. Крушельницької, яка стверджує, що всі заходи повинні зводитися до:

– впровадження ресурсозберігаючих і маловідходних технологій;

– організації обліку витрат матеріалів і сировини в цехах, бригадах;

– заміни дефіцитних ресурсів та використання вторинних ресурсів і відходів виробництва;

– організації збереження, видачі та доставки ресурсів до робочих місць;

– розроблення графіків маршруту руху матеріалопотоків.

При управлінні матеріальними запасами доцільно врахувати такі чинники:

– тип виробництва (масове, багатосерійне, середньосерійне, малосерійне та індивідуальне):

– тривалість виробничого циклу;

– гнучкість виробництва, тобто його здатність до швидкого переоснащення для випуску нових видів продукції;

– характеристика технологічних процесів.

Система вказаних чинників визначає особливості процесу управління матеріальними запасами в цілому.

Першочерговим завданням управління запасами є встановлення науково обґрунтованих норм витрат матеріальних запасів і розроблення на цій основі планів обсягів запасів та їх закупівель.

Норма запасу – це розрахункова величина мінімальної кількості матеріальних ресурсів, яка необхідна підприємству для забезпечення безперебійного виробництва продукції або реалізації товарів. Стабільні норми – важливий елемент управління. Вони мають бути науково обґрунтовані, відповідати наявному рівню розвитку технічного оснащення підприємства, а також враховувати можливості науково-технічного прогресу.

Для безперервної роботи підприємств слід завжди мати достатню кількість матеріалів кожного виду. Іншими словами, менеджери повинні знати норми витрат кожного матеріалу, що йде на виготовлення продукції.

Вирішення проблеми ефективного управління запасами часто полягає саме в тому, щоб менше контролювати дешеві запаси і зосереджувати всю увагу на найдорожчих, хоча це не означає, що дешеві запаси повинні бути безконтрольними.

Слід творчо й виважено підходити до вибору моделей управління запасами для конкретного підприємства, виходячи з особливостей організації управління і технологічного процесу на підприємстві. Проте більшість підприємств використовують традиційний підхід (традиційну модель), враховуючи конкретну економічну ситуацію в країні, на ринку та практику господарювання попередніх періодів.

Визначати потребу в матеріальних запасах можна за допомогою певних формул. Кількість перехідних запасів визначають за формулою

$$V = H \bullet T, \tag{1}$$

де V – обсяг матеріальних запасів;

Н – середня норма продажу цих запасів на певний період часу;

Т – час на транспортування.

Для визначення оптимального обсягу замовленої партії запасів (Оо) доцільно використати таку формулу:

$$Оо = П \bullet Н – З, \tag{2}$$

де П – потреба матеріальних запасів для виробництва;

Н – норматив запасу;

З – залишок запасів на складі.

Зі зростанням масштабів виробництва зростає кількість використовуваних матеріалів, сировини, потреба в електроенергії, транспорті, в складах, збільшується залежність його від виробничої інфраструктури. Це визначає необхідність розвитку комплексу обслуговуючих допоміжних цехів, служб і виробництв, які забезпечують оптимальні умови для основного виробництва. У цьому контексті важливо створити не лише належні умови для зберігання матеріальних цінностей, а й забезпечити можливість оперативного формування інформації щодо потреби в них.

Підприємство завжди повинно володіти достатньою кількістю наявних матеріалів, щоб бути здатним без затримки виконувати замовлення і підтримувати ритмічний хід виробництва, однак не слід вкладати значні кошти для створення надмірних запасів, які будуть даремно залежуватися на складі й у коморах. Одночасно вони прагнуть мати якомога більше вільних коштів шляхом прискорення обортності запасів.

Метою управління матеріальними запасами є мінімізація сукупних витрат із закупівлі й зберігання запасів на підприємстві та економія коштів на організацію поставок та зменшення виробничих втрат, які можуть виникнути внаслідок недостатності необхідних запасів.

Суттєве значення при цьому має встановлений постачальниками і перевізниками мінімальний обсяг партій запасів. Для швидкого отримання такої інформації рекомендуємо сформувати базу даних про обсяги мінімальних поставок, на які погоджуються постачальники та перевізники шляхом ведення внутрішньої форми Журналу обліку партій запасів. У цьому журналі слід передбачити такі графи: № з/п, найменування постачальника та перевізника, відстань перевезення, вид запасів, мінімальна партія замовлення (перевезення), вартість замовлення і перевезення.

На основі цієї форми регістру та передбачивши програмним забезпеченням можливість вибору оптимальних розмірів поставки для забезпечення мінімальних затрат грошових коштів, можна оперативно визначити постачальників, перевізників та маршрут.

Для ефективного управління матеріальними запасами на підприємствах целюлозно-паперової галузі доцільно: визначати раціональний обсяг матеріальних запасів шляхом умілого маневрування ними; впроваджувати нові прогресивні системи управління матеріальними запасами; вдосконалювати процес нормування шляхом встановлення науково обґрунтованих норм та нормативів, застосовувати індивідуальні норми для підприємств залежно від галузі та асортименту продукції; покращувати організацію постачання, в тому числі шляхом встановлення чітких договірних умов постачання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту; правильно організовувати інфраструктуру господарства, що передбачає раціональне використання запасів та контроль за їх витрачанням.

Сучасне виробництво повинно забезпечувати оптимальні обсяги збуту продукції, щоб отримати максимальні прибутки та виправдати збільшення кількості витрачених матеріальних запасів. Власне саме це є основою прийняття рішення щодо доцільності замовлення додаткових партій матеріальних запасів і визначення їх кількості, асортименту та якості.

Отже, розроблення ефективної системи управління матеріальними запасами дасть підприємству змогу прискорити оборотність капіталу і підвищити його доходність, зменшити поточні витрати на їх зберігання, що в кінцевому підсумку підвищить прибуток і рентабельність виробництва.

Література

1. Ковальчук, І.В. Економіка підприємства / І.В. Ковальчук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1584072047478/ ekonomika/ekonomika_pidpriyemstva_-_kovalchuk_iv

2. Крушельницька, О. В. Управління матеріальними ресурсами [Текст] / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 162 с.

3. Любезна І.В. Внутрішньогосподарський контроль використання матеріальних ресурсів на підприємствах целюлозно-паперової промисловості / Ю.В. Дзядикевич, І.В. Любезна, Розум Р.І. Інноваційна економіка. Науковий журнал. – Тернопіль, 2015. – №2 (57). – С. 57-62.

4. Любезна, Ірина Василівна. Облік і внутрішньогосподарський контроль матеріальних запасів [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Ірина Василівна Любезна. - Тернопіль: ТНЕУ, 2009. - 20 с.

5. Любезна І. Удосконалення системи управління матеріальними запасами на підприємствах целюлозно-паперової промисловості / І.Любезна // Галицький економічний вісник. — 2013. — №2(41). — с.72-78 - (загальні проблеми економіки та суб'єктів господарювання)

6. Мельник Н.Г. Матеріальні ресурси в системі управління підприємством / Н.Г. Мельник, І.В. Любезна // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. Випуск 11. Тернопіль: „Економічна думка", 2006. – С. 145-151

7. Пушкар, М.С. Креативний облік: створення інформації для менеджерів: монографія [Текст] / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 334 с.

Людмила МІКРЮКОВА
ст. викладач
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ВИТРАТ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

В сучасних умовах господарювання значно зростають обсяги платних послуг, що надаються бюджетними установами в залежності від напряму їх діяльності, тому на сьогоднішній день актуалізується питання впровадження дієвої системи організації внутрішнього аудиту та адаптації його методики до діяльності бюджетних установ. Як зазначено в Стандартах внутрішнього аудиту, основні завдання та функції підрозділу внутрішнього аудиту, права, повноваження і обов'язки керівника та працівників підрозділу внутрішнього аудиту визначаються відповідно до законодавства у внутрішніх документах установи, що затверджуються у встановленому порядку [5].

Аудит витрат (видатків) бюджетних установ може бути повністю виділений в самостійний етап аудиторської перевірки або здійснений частково в ході перевірки інших аспектів діяльності установи.

Метою проведення аудиту витрат (видатків) в бюджетних установах є:

– встановлення правильності організації бухгалтерського обліку видатків і витрат, додержання методології обліку, своєчасності і повноти відображення в обліку і звітності бюджетної установи здійснених господарських операцій;

– попередження перекручення обліку і звітності;

– встановлення незаконних та не за цільовим призначенням проведених видатків та витрат і запобігання їх у подальшому.

З 1 січня 2017 року усі бюджетні установи повинні здійснювати облік витрат за Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати», яке поділяє усі витрати бюджетних установ на: витрати за обмінними операціями; витрати за необмінними операціями [6]. До витрат за обмінними операціями бюджетні установи включають: а) оплату праці: заробітну плату; грошове забезпечення військовослужбовців; б) відрахування на соціальні заходи; в) матеріальні витрати (використання предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю, медикаментів та перев'язувальних матеріалів, продуктів харчування тощо); г) амортизацію; д) фінансові витрати, якими є : відсотки за користування кредитами; премія; дисконт за цінними паперами; витрати на обслуговування боргу тощо; е)інші витрати за обмінними операціями: курсові різниці; витрати, пов'язані з реалізацією активів; уцінку активів. До витрат за необмінними операціями належать: а) трансферти: субсидії; гранти; соціальні виплати тощо; б) інші витрати за необмінними операціями: витрати, пов'язані з передачею активів, що передають суб'єкти державного сектору суб'єктам господарювання, фізичним особам та іншим суб'єктам державного сектору для виконання цільових заходів; списана дебіторська заборгованість; неповернення депозитів тощо [6].